

Izlazi početkom i polovicom svakoga mjeseca. Cijena joj na godinu za našu državu 1 fr. a. vr. a za ine pokrajine 1 fr. 25 novčićah i šalju se, kao i rukopisi, plaćenom poštarinom uredništvu.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

NAMIENJENA PUČKOJ POUČI, ZABAVI I GOSPODARSTVU.

Oglase uvršćujuć uz o bienu cijenu, bez imenih dopisah neprima, a ruko pisah nevrata „Uredništvo Vile“, koje se nalazi pod naslovom: Lipova: z p. Magyar-Bóly; županija Baranja.

Spomenik razstanka.

Jošte se sjećam nesretne noći,
Kada si, Jelko, morala poći
Ah, u daleki kraj!

Bila je gusta, užasna tmina,
Lučih nebeskih s mutnih visina
Nije blijedno sjaj.

Gluha tišina nesnosna mraka
Bila je znamen stalna i jaka
Da je noći već pol.

Da je već doba svetom kad blude,
Ljudi što vele, — duše sve hude
Bježeć paklenu bol.

Tu nas štad zadnji ciclov razdjeli
Svietu kad mladi danak zabjeli
Zadav mlazni nam vaj . . . . .

Jošte se sjećam nesretne noći
Kada si, Jelko, morala poći
Ah, u daleki kraj!

Spokojni sanak, protivnik truda,
Svakom je stvoru kriepiv uda
Za pretegovni dan.

Samoti naše od suzah oči
Čutile nisu sankove moći
Tuga protjera san.

Tvoja je ruka bila u mojoj
Svaka u sreći zaista svojoj
Tako bludismo svud.

Naša su srca zajedno bila
Ko da ih tuga naša obvila
U jedinstvenu grud.

Njihovu mraznu bolu i muku
Često poprate drhtaji ruku,
A nje uzdisaj vruć.

Miti znadjasmo kuda i kamo --
Šila nas tajna naprieda samo
Stala uboge vuć.

Dok se kod one crkvice bjele,
Jelko, uz suze gorke i vrole
Nam neustavi hod.

Kčerka pak sunca rumena zora
Malo pomalo s izložnih gora
Mutni odkrije svod.

Vazda mi lebdi živo u duši,
Neda, da srce jednom uguši
Tugu, sjetu i jad.

Pa da i sunce sreće mi svane
Oh i u bolnom srcu odlane:
Sjećat ću se i tad!

Mirko Sudovački.

Tko nam je prijatelj?

(Svršetak.)

Al reći će naš rod: ako je tako, ko što ne samo da uvidjamo, već i osjećamo da nije drugčije, onda jao nam Slavjanom! Jer naši učeni sinovi navadno se od nas odvajaju, pa niti nas ustmeno niti pismeno nepoučavaju o svetom, dobrom, liepom i pravom, Dakle, ako se mi povdemo za onimi, koji nam hvale Nazarene, dje vele — ne treba ni popa ni sudca, ako podjemo za onimi, koji nam u zviezde kuju komunarde — kao najpravednije, buduće oni negledaju da je ovo imanje Petrovo il Pavlovo; već smo spremni svakomu, koj najljutje kolje iskrujega i, najucmilosrdnije pali tečevinu tudju, te ju grabežno u novcu i zemljištu dieldi. Ta naši sinovi govore i pišu nam jezikom koj mi nerazumiamo, a ovi nam i govore i pišu baš našim rodjenim jezikom. Pa baš zato braćo! da nebudete imali izgovora ni na zemlji, ni na nebu, evo me, da vam pokažem žig svakog vašeg neprijatelja! Pogledajte mu samo na čelo, pak ako vidite da nema tamo krsta, već se pokaziva mjesec, sunce, il majmun, tomu nevjerujte, ma šta govorio il obećavao. Sve je laž, ko što se lažju ukazalo obećanje sotone, prvim otcem predstavljeno. Koj vas uztače od vjerskih, taj će vas obustavit i od ljudskih dužnostih, i to baš

oni, kojimi ste privezani vašemu suprugu, il vašoj djeci. Jedan jedini je vaš prijatelj, koj vas Bogu sve bliže privadja i koj vam sve vidnije i bistrije pokaziva potreboću rada i truda, kao jedincata sredstva za uzdržanje svojeg i svojih života. Sve drugo, što je tomu protivno, jest neprijatelj i sve, što on nosi u ustih, jest laž u naramku varkah, kradje i otimačine.

Ovim načelom se oružajte kad vršite svoje osobne, obiteljske, občinske i domovinske poslove. I uživat ćete se silnih pogriješakah, radi kojih moradoste se nejedanput u glavu bupati: ej da sam ja to znao! Neuojte misliti, da ono, što nam je u očenašu rečeno: izbavi nas od zla; — vlada samo u pogledu vjerskom, Djavo je svakdje himben, te nepromozgava u sredstvih i okolnostih. — Njemu je svejedno, bili mi u Crkvi, il na njivi; vršili poso duše il tiela, — on nas svakdi potraži, jer dobro znađe, da svaki pose ima svoj upliv i na dušu i na tielo. Iz svakog proizlazi probitak il šteta po čovjeka u duši i tielu. A Bog je vrhu čovjeka, nesamo kao krstjanina, već i kao gradjanina gospodar. Ta krstjanin mora da je neodieljen od čovjeka, na polju tvornom, čudorednom i duševnom podjednako. Dakle na svakomu dozvoljava, da se pokuša napastju; hoće li iztrajati viemostju prama Božjim zapoviedim?

U tom se baš olakšava pobjeda sotonu, što nas mnogi uvjerava a — mi povjerujemo, da kršćanin nema šta da tvori na njivi, u radionici, dućanu, uredu itd. Njegovi su sluge — koji nam ovako razlažu stanje ljudsko i pomrsivaju pojam naših dužnosti. Ti su himbeni prijatelji, koji otkrivaju naše slabosti, pa olakšavaju poso svakomu neprijatelju. Al ništa lakše, nego se njih uzčuvati, jer vidiš da nisu označeni krstom; dakle nevjeruj im ako ti govore budu o stvarih, koje se tiču osobe, obitelji, občine il domovine. Nevjeruj im ni pošto, jer će te prevariti. Uporabit će te sredstvom, pa će tvojim posredovanjem lagati, varati, krasti, otimati, rušiti, paliti, umarat i ubijati. A najposlje, kad su već sve ovo počinili, onda će oprat s Pilatom ruke pred svietom i na tebe oborit svako nevaljalstvo. To je tako bilo od početka svieta, pa će tako do sudnjega dana svakomu čovjeku, na svakom mjestu, u svakom poslu. Jer Isus veli: mnogi su zvani, al malo jih odabrani.

Stari rodoljub.

Na ročištu.

„Gdje si sunce duše moje, Da te nema jošte sad, Zar te opet snašla želja, Da ti Ranka tjera jad?	Tako snivah grozne sanje Na ročištu jučer, tuj, Dok me mili glas probudi Tam uz zore divni ruj.
Tajna slutnja srca bolna, Već mi daje mlazni strah, Grozne vesti meni šapće Tihog vjetra svaki dah.	Eto tvoga Ranka, eto, Tebe vara samo mrak, Prava ljubav meni sjaji, Njeni samo sledim trak.
Svaki žuštanj mlade grane Rankin mi je zloban glas, Svaka šumska sjen uz sjenu, Tvoj uz Rankin divski stas...?	Al i danas Ranka čekam I već rudi sunčan trak, Reče dragi, al ne dodje, Sad me bar ne vara mrak...

Jelica K.

Turski paša i ludi Pera.

(Narodna pripoviedka.)

Bila tri brata, dva starija pametna, a najmladji, Petar, sulu dast. Ma o čem i ma s kim divanio, običa vao je reći: tko o zlu radi neće ga zlo proći! U tom istom selu živio je i turski paša, koi je mnogo zla ljudem počinio. Paši se dosadi Petrova poslo- vica, te naumi usmrtiti i njega i braću mu. Jednom pozove paša najstarijega brata k sebi i pogodi se s njim, da ga služi dok kukavica prviput ne zakuka, pa će mu dati svoga najboljeg konja; a komu od njih dvoga bude što nepravo, da mu se 4. kajiša sa ledjah oderu. —

Prvi dan pošlje paša toga slugu da kopa vinograd. Ovaj je vazdan kopao, i gladan i žedan. U veče kada došao kući, zapitao ga paša: No slugo: jesi li okopao vinograd? Sluga paši odgo- vori: Bez traga i ti i tvoj vinograd! Tko će tebi žedan i gladan raditi? što mi nisi poslao jela? Paša slugu zapita: Pa je li ti pravo? Sluga rekne: Kako bi mi bilo pravo; kad još mrve kruha u usta uzeo nisam. — To paša jedva do čeka, te mu liepo dade 4. kajiša sa ledja oderati, a sluga ode u sviet da se vida, (heći). —

Sutradan pozove paša drugoga brata k sebi, te se i sa tim isto onako pogodi, kao i s prvim. I ovaj prodje onako isto kao i prvi. —

Treći dan pozove paša i ludoga Petra, te se i snjim onako isto pogodio. — Po pogodbi rekne paša Petru: Idi Pero kopaj vinograd! Pera odmah uzme budak, te izkopa i voće i čokoće, pa sve redom razda ljudem. U veče kad kući došo, zapita, ga paša: No, Pero, jesi li mi izkopo vinograd? Pera odgovori: Ja

sam uradio kao što si mi kazao; iskopo sam i voće i čokoće, i razdao sam sve ljudem, pa sad možeš odmah plugom u njega te sijati šta hoćeš. Je li ti pravo pašo? Paša se namršti, ali pregrize ljutinu, i odgovori mirno: Pravo mi je Pero. —

Sutradan pošlje paša Peru među biesne svoje bikove, da im siena dade ne bi li ga bikovi na rogovi razkidali. Pera uzme veliku sablju, te svim bikovom poodsieca glave, poreda ih sve pred štalu, i tako poodsiecanim glavam natura siena da jedu, pa dovede pašu da vidi. Evo pašo! tko o zlu radi ne će ga proći. Je li ti pravo? Paša da pukne od jeda, ali zna što su ugovorili, pa mirno odgovara: pravo mi je da kako! No sad odsieci djeci palce (htio je reći papke bičije za djecu) da mi kuvaš pače. Petar ode među djecu, pa joj redom poodsieca palceve, da kuva pače.

Na vrisku dječju dotrči paša, da vidi, šta je? Kad on tamo al ima šta i viditi; te poviče Petru: A šta ti to uradi? Petar mu odgovori ono što si mi kazao. Paša se razgoropadi: Ta ja sam tebi kazao, bičije palce. Petar odmane ramenima: A tko je vidio u bilka palcah. Je li ti pravo? Paša dodje k sebi, i rekne: Evala, meni je pravo. —

Kad bilo u večer dogovori se paša s materom, da se ona popne na krušku, pa da zakuka, da prevare Peru, da mu se na- vršila godina. —

Po akšamu popne se baba na krušku i počne kukati: „Kuka! Kuka!“ Paša opomene Petra na kukanje, a ovaj mu od- govori: Ta nije još vrieme da kuka kukavica; to nemože biti kukavica! Uzme budak u šake i ode pod krušku pa se vuri, (baci) na babu, da se namah mrtvah štropotala.

Iztrči i paša da vidi šta je, kad on tamo, a mati mu leži mrtva na zemlji. A šta ti to Petre uradi? ta ti ubi moju mater. Petar mu odgovori: Nisam tvoju mater nego kukavicu; je li ti pravo pašo? Paša i sad odune: meni je pravo! A pera mu odgo- nene: E pa kad je tebi pravo i meni je. —

Sutradan dogovori se paša sa ženom da podju na Savu. Pera će leći pored Save, žena do Pere, a do žene paša; pa kad Pera zaspi, onda žena da ga turi u Savu. Ovo nekako dočuje Petar. Kad bi vrieme spavanju, legnu po redu kao što su ugovorili. — Zaspi i paša i žena; a Petar pašinicu odtura na svoje mjesto. a on legne na sriedu. — Kad bi pred zoru a paša šapne: Turaj u Savu. Petar zgrabi ženu pa hip snjom u Savu. Sava uzme ženu u vitlaje, a ova stane vikati: Pomagajte, Pomagajte! Paša pozna svoje žene glas, pa vikne na Petra: A šta ti to naopako uradi? Petar mu odgovori: Nisam naopako, nego upravo kao što si mi ti kazao. Je li ti pravo? Paša odune i rekne: Pravo mi je! Petar pridoda: E pa i meni je!

Paša, kad se vidi u nevolji rekne Petru: odlazi, Petre, od mene, dosta si me služio! Petar: Aja! Nije pravo, jer još nije kukavica zakukala da odem, bez konja nije pravo za mene, da odem s konjen nije pravo za tebe. Je li ti pravo? Pokaje se paša govoreći: Pravo ljudi kažu: nema osvete bez luda brata. Naopako se i u zao čas ja s njim pogodi; pokopa mi voće i vinograd, satro mi marvu; nagrdio djecu; ubio mater, utopio ženu, pa napokon će još i meni giave doći. Najposlje namisli, da ga dade pustahi- jom da ga odvedu pošto po to. Ovi dodju, te se s njim pogode za 12 kesah blaga. —

Četvrti dan dodju pustahije, prime novce, i reknu Petru: Ti Petre sad moraš ići s nami! Mi smo pustahije, i ako ne uzhtiješ poći izgubit ćeš glavu. Odvedu Petra, i tako ga se paša oprost. Kad pustahije daleko odu, onda se stanu prebrajati; harambaša stavi sve u red, a Petar će jih brojiti. Petar počme brojati, govoreći: Sa mnom mora nas biti trinajst! Broji i broji, no sebe neuzima u broj, — nikako da trinajst nabroji. Naj poslje mu rekne: Nije dobro. Arambaša izidje iz reda, i počne brojati. Njemu se opet učini da su dva manje a Petar im na to rekne: Znete li šta? Ajdemo mi k onomu čobaninu. Kad on tamo onoliko ovacah može izbrojati, moći će i nas. Pristanu, odu k čobaninu, te mu reknu šta je i kako je. Čobanin satera pustahije u obor kao i ovece, Petra metne na vrata da broji. Na to čobanin poviče: Ajd arambašo napolje! Arambaša počne izlaziti. Petar viče: Jedan! A čobanin ga lupi batinom po ledjih. Arambaša drekne: A jao! Petar mu progovori: Čuti! tako se broji! Opet čoban pozove prvoga pustahiju napolje. Izidje i taj napolje, a čoban ga okine ba-

tinom preko ledjaha. Petar broji: dva! A pustahija dreči: a jao! I ovom Petar rekne: čuti, tako se broji! Izazove čoban i trećega pustahiju napolje. Ovaj se promoli, i čobanin ga opali batinom preko ledjaha. Petar vikne: tri! a pustahija: a jao! A ratos ti i broja! — U tom Petar progovori: nevalja!

Ja sam se pomeo u broju što vičete? Ajd da se nanovo broji! Kad arambasa čuo da će se nanovo brojati, zagrebe u bježaniju pa bježe što brže u sviet. Tako i pustahije redom za njim. Petar poviče: Ej, ostaše novci! A pustahije odvikuju i neosvrćući se: A ratos ti i novacah! Bježe svi samo da se ponovo ne broje. Kad pustahije uteknu, podicli Petar s čobaninom novce, pa ode u sviet tražiti braću svoju, govoreći i opet: „Ko zlo radi, neće ga zlo proći! Moram ja još paši i kajisjah oguliti s ledjaha!

GJ. P.

Laka noć.

Sunce zašlo za planinu,
Svud se širi tmine moć,
Sretno muke dana minu;
Laka bila nami noć.

S polja hrli trudna družba,
Odmah kući sad će doć,
Dovršena jer je služba;
Laka bila njima noć.

Sa planine stado hrli
Doma njemu već je poć,
Za njim pjeva pastir vrli:
Laka bila nami noć.

Zvjezde šalju blage trake,
Svoju kažu nami moć,
A mile jim vele zrake;
Laka bila vami noć.

Oj mjesecće dje si sada, —
Kad ćeš ti nam opet doć?
Da ti veli družba mlada:
Laka bila tbi noć.

Sretno minu ovaj danak
Na počinak sve će poć,
Sve si veli: sladak sanak,
Laka bila nami noć. —

JOSIP LAH.

D o p i s.

BUDIMPEŠTA, 23 kolovoza.

Poznato je, da svake godine prigodom svetkovine zemaljskog patrona sv. kralja Stjepana, željeznički vlakovi putnike za polu ciju u prestolnicu našu dovoze i odvoze, te obično tom prilikom silni se sviet ovde stiće. Ove godine nije bilo toliko svieta, a tomu je uzrok bez sumnje oskudica u novcu, te izložba u Segedinu, i sk upstina prirodizpitaca i liečnikah u Maroš-Sigetu. No zato i-pak bijaše svieta, osobito prilikom prohoda (prošencije.) dje je re-darstvo i vojaštvo imalo posla, dok je sviet od navale potisnulo. Svetkovinu je crkvenu obavio liečno stožernik nadbiskup Šimor, a ištvoj je prisustvovala većina svjetovnih dostojanstvenikah.

Bio sam prekjueer na švabskom brigu, da gledam veličanstveni prizor i položaj Budimpešte, ali ništa nisam mog viditi, niti sam se mogo uveseljavati stoga poznatog divnog položaja — pošto je ciela okolica i varoš obuzeta bila prašinom i sve je stajalo kao u magli. Kad je ovde ovako, šta mora biti na drugome mjestu, dje je takodjer suša i pjeskovitost bez tekućih rieka i vodovadah? Od lipnja nebje ovdje kiše, te je sprženo i lisće i povrtje, da je žalost!

Jueer sam bio u zavodu magjarskih gospodaricah za siromašnu po smrti roditeljah ostavljenju žensku djecu. koja se tu i neguju i odhranjaju. — Tom prilikom sam vrlo malo mog govoriti su Damjanićkom tom plemenitom gospodjom i velikom dobrotvorkom, koja je pokroviteljka spomenutoga zavoda, i poznata pokretačica svi dobrih zamisli za obće dobro i unapredjenje naroda. Istoga je zavoda upraviteljka Tera Šarčevićeva, kei poznatog Ambrozije Šarčevića iz Subotice, čijom usrdnošću, ljubeznim predusretajem i gotovošću, upoznao sam se sa svimi pojedinostmi tog valjanog zavoda.

Vrlo bi koristno i cielishodno bilo, kad bi se i u naši pokrajinah, a osobito u Trojednoj kraljevini ovakvi zavodi podigli.*

* A zašto ne za naše mladice u ugarskoj Subotici? UR.

Time bi mnogu našu siročad spasili, a i mnogi skriveni ženski dar na površinu umjetništva i suvremene znanstvenosti izneli, a odtud bi cielomu jugoslavenskomu narodu sreća i obće dobro uroditi moglo; jer danas nisu pozvani samo mužki da preobrazavaju i unapredjavaju svoj rod, već su na to određene i pozvane i izvrstne ženske. — Mužkomu je pako mnogo lakše iz napuštenog i dvojbjenog stanja se izvući i put si u širokom svietu prokrić i naći, dok jednoj maloj ženskoj siroti nije to moguće. Za to se starajmo za takovu našu malu siročad.

B O Ž I D A R.

Viestnik.

— Presvietli gospodin dr. Juraj Posilović, ustoljen 10 rujna u Senju posvećen je u prvostolnoj crkvi zagrebačkoj 27. kolovoza prabiskupom u prisutstvu dvaju Ivanah biskupah Hrvatah: dičnoga veterana Kralja i srčana Pavlečića za biskupa senjsko-modruškoga. Providnost Božja i hrv. slavni Ivan-ban zasnubiše srce dobra vladara, ter na žalu hrv. Sinjeg Morja ponosnomi radostju gledamo ova Jurja, dva sokola, dva vitežka u dobri čas narodna biskupa odana trećemu, bdećemu nad narodom u srcu zemlje. Sva tri vječni pozivi jih Bože!

— Željno izgledana knjiga „Hrvatski Dom“ nedavno je u Zagrebu ugledala sviet. S pjesmotvorja i prostorječja punu dražestne zabave i pouke mi ju za 1 for. iznovice priporučamo Bunjevcom i Šokcem. To je društvo plemenitih mladih rodoljubah i gradjanah jugoslavenske univerze u Zagrebu. „Malo ih je, al su ljudi“ pisavši ovu knjigu, a do godine bilo jih i više!

— Veleuč. gosp. dr. Ignjat Brlić, odvjetnik i narodni zastupnik, poslao je iz Broda onomadne odpravnishvu „Bunj. i Šok. Vile“ u Baju dobrono knjigah: Sv. Ivana biskupa trogirskoga, „Slovinških Umjetnikah“, „Dubrovnikah“, „Osvetnikah“ i „Odkriće Amerike“, — da jih ono u poklon porazdieli našemu bunjevačkomu i šokačkomu puku u Ugarskoj. Brlići su u Slavoniji od davninah na glasu pisci, rodoljubi i dobrotvori našega naroda. Da ga ljube vazda djelom svjedoče. S toga i pokojnomu Torkvatu i njegovu otcu neumira slava! A sinu, odnosno bratu Ignjatu za ljubav i taj prijateljski našemu ovdje puku dobrodošli dar izrazujem ovim najsrdačnijju zahvalnost!

— Poslje dva mjeseca carevanja ovo i Muratu 5 dosudise škare sultanove. 31 kolovoza uznioše na priesto u Stambulu bratućeda mu Abdul-Hamida II, jer Murat, pameću pomućen, nemože da caruje.

— Varazdin, stari hrv. grad, osvjetlat će si lice o novoj godini. Jer „Pučki prijatelj“ varazdinski list neodgovara, vele, svojoj svrsi i urednistvo mu nesluša vlastnika, već druga dva muža, to će taj list. obrnut u politički organ, uredjivat od nova ljeta odbor narodnjakal. Ej-Bože! da se i mi u Subotici, povčemo za sjajnimi primjeri Kraljevicinah. Zagrebacah i Varazdinacah nikad veće sreće po naše narodne svetinje ovdje na jugu ugarskom!

Gospodarstvo.

BJELOUŽKA (vodnica zmija) razlikuje se od ostalih zmijah i truplom i naravju. Čovjeku je prirodjeno od vremena prvih ljudi, zamamljenih sotonom u sliku zmije pretvorenom, da tamani zmiju, dje ju stigne, kao nečastivi stvor. Nu gričimo tamaneć sve zmije bez razlike. Jer izmed ostalih i bjeloužka je, koja nam donaha korist bez ikakva kvara.

Bjeloužka je do 3 stope duga zmija. Tiela je obla (valjasta) zastrta ljuskami, okriljem i popruženimi tračnicami (šinjami.) Glava joj modrozelenec masti. Ledja su joj sivkastotmasta, po stranah i po trbuhu ima bielih i crnih pjegah. A s obe strane zatiljka u slici polu mjeseca vuku joj se crne pjege dolje prama repu.

Glava je u bjeloužke srednje veličine, nalik jajetu skoro trouglasta. Ponešto pljosnata zarašćena je ljuskami uslojevljenimi s ostalim truplom. Nosa je krugljasta s dvjema nosnicama, koje se ozada otvaraju u ždredu. Laloke su joj razpuknute do izpod očiuh, potraga skopćane pruživom opnicom, pa zato i može proždrieti mnogo veću životinjicu, nego što joj je glava velika. O tom se možemo uvjeriti, ako s bjeloužkom zatvorimo na 8 danah u ormar žabu, koju proguta.

Bjeloužka ima četiri reda sraslih, šiljastih zubih. Po jedan red u gornjoj i donjoj čeljusti, a dva reda vide se na ustnom nebu kao zubići. Otrovnih zubih neima, a i onimi, što ih ima, niti jede, niti preživja, već jedino drži uhvaćen plic. Jaka, odrasla bjeloužka progriže doduše vanjsku kožu, nu rane s takovih ujedacah lako su liečljive. Zmija je toli nježna značaja, da jedva u jedu i onda kad ju najžešće dražimo. Te premda bježi od čovjeka, uhvaćenu, mladu lako ju pripitomiti.

Jezik je u bjeloužke dvošiljast, dug, uzak, i izplazljiv, u podnu grla kožom ovijen. Njime, napastovana, siće amo tamo, nu je bez ikakve otrove, i bez otrovna žalca.

Oči joj vire sa stranah na glavi. Male al živahne umjesto

zkvhn.org.rs

vedjah (migavkah) prevučene su opnicom, što ju zmijskom košuljom zovemo, te što ju zmija u svoje vrijeme mienja. Uši joj se nevide, no čuje vrlo dobro. Ima samo nutarnje dielove uših, prekrivenih onom finom košuljicom i ljuskicami.

Vrat joj debliji nego glava i, spušta se lagano u truplo palac debelo, završujuće se šiljastim repom. Na repu su joj duguljaste i obličaste škrgice (ljuskice), koje se po hrbtenjači (leđjih) pružaju prama glavi u ravnotežnoj crti. Po trbuhu i pod repom ljuske su prama duljini širje, i zovu se tračnice.

Nema noguh, već se okretno savija na kopnu celim truplom, a k tomu joj pomažu suetav kostih i trbušne šinje. U vodi pako pliva repom i tjera truplo ko veslar čun. Sagibci i prevojeci kadra se uzpeti bjeloužka i na drvešca i na živicu. Muko sik u ljutini sav joj je glas. Ljutita izbaci smrad iz dviuh na repu nahodećih se mjehurićah. I to joj tobože jedino branbeno oružje.

U kolovozu jasnije masti ženka snese u lišću, gnojnjiku (djubrenjaku) i šuplju drveću 20—30 jajah, obujmljenih ne tvrdom korom već bielom kožom. U sluzu (balah) drže se uporedo kao biserje jedno za drugo. Iza 20 danah popriliči izajdu mlade bjelo užke na život. Malašne jedu gujavice (kišne gliste), ličinke (zareznike) i gusenice. Al kad porastu eto dušmanah miševom (poljskim), žabam i krastačam. Cesto pjoždiru miševu i žabe 4—5 putah veće nego li jim je vlastita glava. Iza takovih plienovah odmaraju se po nekoliko satih, a i zasite se na više tjedanah, te počivaju tad svejednako.

Bjeloužka je udomačena po svoj Evropi. Nalazi se obično kraj zaraštenih stazah i putevah, u tankih šumah i gudarnih (močvarnih) predjelih; osobito joj gode žali jezerah, ribnjakah, potokah i riekah, ako su zabataljeni gudarami i dumačami. Rado si sunča o podne mrzlo truplo, pa zato i miluje južnije krajeve.

U listopadu i studenom uvuču se u djubre, mahovinom prikrivena stabla, il cretne (blatne) pukotine u zemlju, da se nesmrzne, te dolazi opet u ožujku, il travnju na vidjelo.

Proti zimi štiti ju ponešto krzno (runo), srašćeno ne na koži, ko u lisice ili lasice, već pod kožom. To je tusta (mustna) podloga, što bjeloužku obavija ljeti i jeseni. Kožicu, što obvlači ljuske i okriljke na bjeloužki, svlači ona na godinu pet putah. Kad joj to vrijeme prispieva biva liena i mutnooka; te provlačeć se kroz jame i pukotine, ljušti ju od glave prema repu. Prvu koži cu pobaci umah iza zimski spanka i umata se u drugu.

Kako vidimo razlikuje se bjeloužka od otrovne ridjovke (zmi-je) i pitomom naravi i velikom hasnom, a nikakvom štetom. Te griješimo kad ju progonimo il tamanimo, mjesto da izkorenjujemo prije i rode i ine tice grabljivice, zasjedajuće bjeloužkinomu životu. Štedijmo ju dakle, i budmo joj pravedni!

DA PČELA nemože više putah zaprletnut u košnicu, uzrok su silni mravi, koji zabrtve ulaznu rupicu u košnicu. S toga je najbolje, da dobro stučenim šećerom pospemo ru pice spužve (špon, gije) i spužvu po stavimo tamo, dje je najviše mravih. Oni će se zavući u rupicu i nasladjivat šećerom. Kad je spužva puna mravih, baci ju u vruću vodu, — pa kraj bakin!

Mladi Rodoljub.

Svaštice.

Neki svinjar dodje susjednomu vlastelinu i reče: Gospodine evo me po nalogu moga domaćina, te vas pozivljem, da bi mu izvolili dojt u svatove. Zar tvoj gospodar nema u svojoj kući pošteni-je-ga od tebe te je baš;tebe amo poslao? Oprostite gospodine, odvratil svinjar, imade, al su pošteni-ji otišli da pozovu pošteni-je?

Učitelj prigodom školskog izpita, u prisutju slušaocah, upita malenog djaka: Sinko! Bi li mi znao kazati, zašto su naši praroditelji protjerani iz paradiza? — Zato iznuca škularče, jer nisu mogli porez da plate. — Učitelj umukne i nasmije se, jer su prije nekoliko danah sav imetak djakovih roditeljah rad poreza promuntali.

Zagonetka.

Dva su oca i dva sina
Nedavno u lovu bili
Te tri zeca ubijena
Medju sobom podielili;
Kazider mi brate mio:
Koliko je koj dobio?

P. Š.

ODGONETKA ZAGONETKE u 15-om broju „Vile“

Mà da si zdrav, bol osjećaš ako imaš č i r,
Nit se puno sretnim čutiš, tam, dje nije m i r.

KRUNOSLAV.

ODGONETKA ZAGONETKE u 17. broju „Vile.“

Dio jedan, hvala Bogu,
Na rukuh mi i na nogu' p r s t;
Prvo slovo mi zamieni
U sladkoj sam uspomeni: — k r s t.

Jakov Pálházy.

Odgonetnula ju još pl. domorodka gdjica Pavica Dojkovića, u Varaždinu, Andrija Samanović i ml. Melkir Vujić Szentiš-t-ván ci Stepan Muhić Subotičanin. i o. Marcijan Telarević, u Hrkanovcih. i ljepotica Fana te zatim g. g. David i Polda Kron svi u Pribeću

Zag, pako 12 br. riešio je putem algebre i v. g. Péro Matarić, župnik u Luču.

Br. 336.

Natječaji.

I. Na obćoj pučkoj školi u Tompojevcih razpisuje se ovim mjesto učitelja rimokatoličke vjeroispoviesti do konca septembra t. g.

S tim mjestom skopćana je godišnja plaća od 400 for., 6 hvatih drvah, slobodan nov stan i, vrt od 1/2 jutra zemlje.

Natjecatelji, vješti srbsko-hrvatskomu i magjarskom jeziku i orguljanju, imadu svoje na visoku kr. hrv.-slav. — dalm. zemaljsku vladu upravljene molbenice s dokazi dobe, usposobljenja, ponašanja i dosadanjega službovanja podnieti do rečenoga roka obćinskomu školskomu odboru u Tompojevce (pošta Sotin.)

II. Za učitelja rim. kat. vjeroispoviesti u Kukojevcih. vješta srbsko-hrvatskomu jeziku i orguljanju. Plaća: 400 for., 8 hvat. tvrdih drvah, dobar stan u naravi s baštom i u ime orguljanja 24 for.

Molbenice šalju se obć. škol. odboru u Kukojevce (pošta Erdvik) do konca septembra t. g.

III. Za učitelja rim. kat. vjeroispoviesti u Maradiku vješta srbsko-hrvatskomu i magjarskom jeziku. Plaća: 350 for. 3 hvata drvah bezplatan stan i bašta.

Molbenice šalju se obć. škol. odboru u Maradič (pošta Irig) do konca septembra t. g.

U Vukovaru, 1. septembra, 1876.

Kr: nadzorništvo za pučke škole županije sriemske.

CIENA HRANE: na Bajskoj pijaci dne 16-og rujna. 1876. (Uzima se po 100 kilogramma težini.) Čisto žito najbolje: 9 fr. 80 novčića; srednje vrsti 9 fr. 70 nč. Napolica najb. 7 fr. 40 nč. sred. 7 fr. 35 nč. — Raž najb. 7 fr. 40 nč. sred. 7 fr. 35 nč. — Ječam najb. 5 fr. 05 nč. sred. 5 fr. — nč. — Zob najb. 5 fr. 85 nč. sred. — fr. — nč. — Kukuruz: 5 fr. 70 nč. — Proja 3 fr. 97 nč. — Grah — fr. — kr.

Visina vode dunavske 15-og rujna. 1876.
Budapešt: 2,88 M. nad 0 (ništicom) vpadu
Požun: 2,42 M. „ „ raste

Vrijeme u Baji — Prošle nedelje je malne svaki dan padala kiša te se je zemlje dovoljno nakvašila za oranje i sijanje.

Poruke uredničke:

V. G. P. M. LUČ: Samo je jedan put u nebo; inače, vele, da se na zemlji do stanovita mjesta može obično raznim putem. Roko je pogodio kraticom do mete, Ti obilazao došo si s njim na isto poprište. Nije dakle laž što priobie Blaž Da Si zdravo!

Vele e. g. M. C. Sudovác: Za uzklik „Oj skupite, rodi, zadnje sile pa nedajte da nestane Vile!“ podporu ibratsku sklonost hiljadu Vam putah blagodari „Vila“ i četir seljaka mohačkoga polja! Dvie pjesnice kitit će joj lice. — G. M. C. Kamenica; Po redu. Nistesam.